

**UCHWAŁA NR XLII/362/14
RADY GMINY GORZYCE**

z dnia 24 czerwca 2014 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gorzyce na lata 2014-2020

Na podstawie art. 18 ust 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.) oraz art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182 z późn. zm.), uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gorzyce na lata 2014-2020 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Gorzyce.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Krzysztof Małek

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2014-2020

Gmina Gorzyce

Spis treści

1. Istota i znaczenie Strategii dla rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Gorzyce	4
2. Podstawa formalna tworzenia Strategii	6
2.1. Dokumenty europejskie	6
2.2. Dokumenty krajowe	7
2.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne	7
2.4. Krajowe regulacje prawne.....	7
3. Zasady pracy nad Strategią.....	10
3.1. Konsultacje społeczne.....	10
4. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach	18
4.1. Informacje ogólne o gminie	18
4.2. Struktura demograficzna mieszkańców	18
5. Diagnoza warunków życia mieszkańców oraz istniejących problemów społecznych w Gminie Gorzyce.....	25
5.1. Edukacja, kultura, sport i rekreacja	25
5.1.1. Edukacja.....	25
5.1.2. Kultura, sport i rekreacja	29
5.2. Rynek pracy i bezrobocie.....	31
5.3. Wykluczenie społeczne.....	34
5.4. Zagrożenia współczesnej rodziny.....	37
5.5. Uzależnienia od substancji psychoaktywnych	38
6. Analiza SWOT	42
7. Założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2014-2020	45
8. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2014-2020	53

8.1. Monitoring i ewaluacja Strategii	53
8.2. Źródła finansowania	54
9. Harmonogram Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2014-2020	55

1. Istota i znaczenie Strategii dla rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Gorzyce

Polityka społeczna, według Kurzynowskiego *to działalność państwa, samorządów i organizacji pozarządowych zmierzająca do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, prorozwojowych struktur społecznych oraz stosunków społecznych opartych na równości i sprawiedliwości społecznej, sprzyjających zaspokajaniu potrzeb społecznych na dostępnym poziomie*.¹ Definicja ta zawiera trzy istotne dla polityki społecznej cele: dbałość o warunki bytu, prorozwojowe struktury i stosunki społeczne. Pierwszy cel odwołuje się do dbania przez państwo, by społeczeństwo miało możliwość zaspokajania podstawowych potrzeb poprzez pracę zarobkową, emerytury, renty lub świadczenia społeczne. Drugi cel wskazuje na konieczność kształtowania kapitału ludzkiego, który byłby zdolny do realizowania różnorodnych zadań w warunkach konkurencji na rynkach. Trzeci cel wskazuje na potrzebę kształtowania stosunków społecznych w oparciu o zasadę sprawiedliwości oraz zapewnianie równości szans na starcie każdemu człowiekowi. Podmiotem odpowiedzialnym za kształtowanie i realizowanie polityki społecznej jest państwo, samorzady oraz organizacje pozarządowe. Jakość relacji oraz stopień współpracy między poziomem ogólnokrajowym, regionalnym oraz lokalnym decyduje o skuteczności polityki społecznej.

Ustawa o pomocy społecznej² nakłada na gminę obowiązek „opracowania i realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Art. 16 b wymienionej powyżej ustawy określa istotne elementy, które powinny znaleźć się w dokumencie Strategii. Skuteczna polityka społeczna powinna opierać się na rozpoznaniu rzeczywistych zjawisk i problemów społecznych

---

¹ Kurzynowski A. (2001) Polityka społeczna- podstawowe pojęcia i zakres. W: Kurzynowski A. (red.), *Polityka społeczna*. Warszawa: Instytut Gospodarstwa Społecznego SGH, s. 11.

² Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. 2013 r., poz. 182.)

występujących w danej społeczności lokalnej oraz ocenie znaczenia i roli czynników warunkujących te zjawiska.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to usystematyzowana, długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu objęcie wsparciem osoby zagrożone lub dotknięte wykluczeniem społecznym oraz stworzenie optymalnych warunków dla funkcjonowania społeczności lokalnej. Głównym zadaniem strategii jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców gminy dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej.

2. Podstawa formalna tworzenia Strategii

Priorytetowe kierunki zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce oraz planowane w ich ramach przedsięwzięcia są zgodne z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych formułowanych i realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, na poziomie Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. Poniższy rozdział przedstawia opis podstawowych dokumentów strategicznych, które stanowią przesłanki dla Strategii.

2.1. Dokumenty europejskie

Kluczowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest Strategia Europa 2020. Jest ona nowym długookresowym programem rozwoju, zastępującym przyjętą w 2000 roku Strategię Lizbońską. „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” podkreśla znaczenie współdziałania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na wyzwania związane z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. Wyznaczone zostały trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się priorytety:

- wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach
- wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Podstawowymi instrumentami realizującymi cele zawarte w strategii są Krajowe Programy Reform, opracowywane przez państwa członkowskie oraz inicjatywy przewodnie, przygotowywane przez KE, a realizowane na poziomie UE, państw członkowskich, regionalnym oraz lokalnym.

2.2. Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce uwzględnia zapisy poniższych dokumentów krajowych:

Strategia Długookresowa Kraju Polska 2030

Strategia Średniookresowa Kraju Polska 2020

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Krajowy Program Reform KRR

Narodowy Program Zdrowia na lata 2007-2015

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomani na lata 2011-2016

Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego

2.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce uwzględnia zapisy poniższych dokumentów regionalnych i lokalnych:

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020

Strategia Rozwoju Powiatu Wodzisławskiego na lata 2008-2015

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005-2015

Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce do roku 2015

2.4. Krajowe regulacje prawne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce uwzględnia, między innymi, zapisy obowiązujących przepisów prawnych:

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 182 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 594 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz. U. 2011 r. Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz.U. 2012, poz. 1356 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. 2012 r. poz. 124 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2005 r., Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. 2013 r. poz. 135 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj. Dz. U. 2008 r. Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 674 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (tj. Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tj. Dz. U. 2010 r. Nr 80, poz. 526 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1456),

Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U. 2012 r. poz. 1228 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tj. Dz. U 2012 r. poz. 788 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (tj. Dz. U 1964 r. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1440),

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 966 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1442),

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy, o zmianie Kodeksu Cywilnego (tj. Dz. U. 2005 r. Nr 31, poz. 266 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (tj. Dz. U. 2010 roku Nr 33, poz. 178 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tj. Dz. U. 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).

3. Zasady pracy nad Strategią

Diagnoza problemów społecznych w Gminie Gorzyce została opracowana na podstawie danych statystycznych oraz sprawozdań z realizacji programów, a także dokumentu Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych przygotowanego przez Studio Diagnozy i Profilaktyki w Krakowie na podstawie badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców, pracowników wybranych punktów sprzedaży napojów alkoholowych, uczniów szkół podstawowych oraz gimnazjalnych w Gminie Gorzyce w 2013 roku. Diagnoza problemów społecznych została opracowana również w oparciu o badanie kwestionariuszem ankiety, który został przesłany do przedstawicieli instytucji oraz organizacji pozarządowych, działających na terenie gminy. W oparciu o diagnozę sytuacji w Gminie Gorzyce oraz analizę SWOT wyznaczone zostały cele, kierunki działań oraz wskaźniki realizacji założeń Strategii.

3.1. Konsultacje społeczne

Zarządzanie sferą publiczną wymaga partycypacji społecznej. Skuteczne włączanie mieszkańców w proces planowania programów publicznych, wdrażania oraz monitorowania ich realizacji, może przynieść wymierne korzyści, do których należy przede wszystkim zaliczyć tworzenie efektywnych rozwiązań, wzrost zaufania do instytucji samorządowych oraz poczucia podmiotowości mieszkańca w gminie. Różnice interesów i oczekiwań powinny być uzgadniane i negocjowane przez władze lokalne i mieszkańców. Wzrost poczucia wpływu mieszkańców na to, w jaki sposób rozwiązywane są problemy społeczne w ich otoczeniu, może przyczynić się do większej partycypacji społecznej i zmniejszenia roszczeniowości mieszkańców w stosunku do władz lokalnych.

Konsultacje społeczne zostały przeprowadzone przy użyciu kwestionariusza ankiety, który przesłano do różnych przedstawicieli władz samorządowych, pracowników różnych instytucji oraz organizacji, zajmujących się rozwiązywaniem szeroko rozumianych problemów społecznych na terenie gminy. Celem konsultacji było poznanie opinii na temat istniejących w gminie problemów, zebranie uwag oraz

wyznaczenie ewentualnych kierunków działań strategii. Pytania zawarte w kwestionariuszu dotyczyły następujących problemów społecznych: bezrobocia, ubóstwa, problemów osób starszych i niepełnosprawnych, problemów rodzin niewydolnych wychowawczo, przemocy w rodzinie, bezdomności, przestępczości, przemocy w rodzinie oraz uzależnień od alkoholu i narkotyków. Ponadto możliwe było wskazanie pozytywnych aspektów życia w Gminie Gorzyce oraz ewentualnych uwag i propozycji przeciwdziałania występowaniu problemów społecznych.

Rozkład odpowiedzi badanych na temat natężenia występowania różnych problemów społecznych oraz ocena działań prowadzonych lokalnie, których celem jest przeciwdziałanie występowaniu określonych problemów społecznych, zawierają dane przedstawione w tabelach.

Ocena nasilenia problemów społecznych

Tab. 1. Ocena nasilenia problemów społecznych w Gminie Gorzyce – liczba wskazań.

Problem społeczny	Bardzo nasilony	Nasilony	Umiarkowany	Niewielki	Nie występuje
Bezrobocie	1	7	19	4	-
Bezdomność	-	1	2	19	7
Ubóstwo i wykluczenie społeczne	-	11	12	8	-
Rodziny dysfunkcyjne	-	6	18	5	-
Przemoc w rodzinie	-	4	15	9	-
Alkoholizm i narkomania	-	9	15	7	-
Problemy osób starszych	-	6	15	9	1
Problemy osób niepełnosprawnych	-	2	17	8	-
Przestępczość	-	3	15	11	1

Respondenci ocenili nasilenie występowania większości problemów społecznych, jako mieszczące się w przedziale nasilone – umiarkowane - niewielkie. Według respondentów najmniejszym problemem w gminie jest bezdomność, największym

natomiast, alkoholizm i narkomania, występowanie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz ubóstwo i wykluczenie społeczne. Respondenci uważają, że w przypadku następujących problemów: uzależnienia od alkoholu i narkotyków, problemów opiekuńczo-wychowawczych, ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz bezrobocia nastąpił wzrost ich występowania w ciągu ostatnich 5 lat.

Ocena działań prowadzonych w Gminie Gorzyce

Tab. 2. Ocena działań prowadzonych w Gminie Gorzyce, których celem jest przeciwdziałanie występowaniu określonych problemów społecznych – liczba wskazań.

Problem społeczny	Bardzo dobrze	Dobrze	Umiarkowanie	Źle	Bardzo źle	Trudno powiedzieć
Bezrobocie	-	4	12	5	-	10
Bezdomność	1	6	5	-	-	19
Ubóstwo i wykluczenie społeczne	-	8	14	1	2	6
Rodziny dysfunkcyjne	-	13	9	1	1	7
Przemoc w rodzinie	-	11	6	-	-	14
Alkoholizm i narkomania	2	11	7	3	-	8
Problemy osób starszych	-	8	12	1	-	9
Problemy osób niepełnosprawnych	1	12	8	2	-	8
Przestępczość	-	9	10	2	-	9
Współpraca z organizacjami pozarządowymi	4	6	7	-	-	14

Respondenci najlepiej oceniali działania mające na celu wspieranie osób bezdomnych, przeciwdziałanie występowaniu przemocy w rodzinie, przeciwdziałanie uzależnieniom od alkoholu i narkomanii, wspieranie osób niepełnosprawnych oraz współpracę z organizacjami pozarządowymi.

Pozytywne aspekty życia w Gminie Gorzyce

Pozytywne aspekty życia w Gminie Gorzyce wskazane przez respondentów były następujące:

- Rozwój bazy kulturalnej oraz oświatowej;
- Rozwijająca się baza turystyczno-sportowa (basen, hala sportowa, boiska, ścieżki rowerowe, place zabaw, siłownia napowietrzna, ośrodki rekreacyjno-wypoczynkowe, ścieżki rowerowe);
- Bogate życie kulturalno-oświatowe oraz ciekawe inicjatywy adresowane do mieszkańców (impresy kulturalne i folklorystyczne, działalność orkiestry, chóru);
- Budowa nowych przedszkoli;
- Korzystne położenie geograficzne, dużo obszarów zielonych;
- Dobre relacje między mieszkańcami;
- Dbłość mieszkańców o swoje posesje;
- Działalność organizacji pozarządowych;
- Strefy gospodarcze;
- Pomoc rodzinom znajdującym się w trudnych sytuacjach, troska o dobro dzieci;
- Edukacja (liczne zajęcia pozalekcyjne, projekty, wysoki poziom nauczania w szkołach, bardzo dobrze przygotowana kadra);
- Dobry stan infrastruktury drogowej, bliskość autostrady;
- Dostateczny dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej;
- Działania proekologiczne (usuwanie azbestu, zbiórki, segregowanie śmieci);
- Bezpieczeństwo, niska przestępczość;
- Blisko granicy;
- Dobry kontakt z władzami gminy;
- Dbłość o ochronę środowiska (budowa kanalizacji sanitarnej, ekologiczne ogrzewanie budynków i montaż kolektorów słonecznych).

Propozycje respondentów

Propozycje działań, które, w opinii respondentów, przyczyniłyby się do skutecznego rozwiązywania poszczególnych lokalnych problemów społecznych.

Bezrobocie – propozycje działań:

- Wspieranie oraz ścisła współpraca z przedsiębiorcami (ulgi dla przedsiębiorców zatrudniających osoby bezrobotne).
- Informacje w prasie lokalnej.
- Tworzenie nowych miejsc pracy.
- Warsztaty, kursy i szkolenia dla osób bezrobotnych, targi pracy.
- Wprowadzenie w gimnazjum etatów dla doradców zawodowych przygotowujących uczniów do elastycznego dostosowywania się do wymogów rynku pracy.
- Wprowadzenie ułatwień w prowadzeniu działalności dla nowych przedsiębiorców.
- Walka z „szarą strefą”.
- Korzystanie w większym stopniu z robót publicznych (porządkowanie zadrzewionych terenów, naprawa dróg polnych).
- Wspieranie zatrudnienia osób młodych.
- Zatrudnianie w pierwszej kolejności mieszkańców gminy.

Bezdomność – propozycje działań:

- Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych i komunalnych.
- Zamiana pomocy doraźnej w systemową.
- Utworzenie miejsc dla osób bezdomnych – jadłodajnia, punkty obsługi higieniczno-sanitarne.
- Zwiększenie możliwości działania poszczególnych rad sołeckich.
- Stosowanie ulg w opłatach za wynajem.

Ubóstwo i wykluczenie społeczne – propozycje działań:

- Przeznaczenie większych środków finansowych na walkę z wykluczeniem społecznym.
- Prowadzenie skutecznych, bardziej wnikliwych wywiadów środowiskowych.
- Zapewnienie osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym większego dostępu do doradztwa oraz wsparcia finansowego.
- Wspieranie działań mających na celu powstawanie nowych miejsc pracy, między innymi poprzez przygotowanie terenów inwestycyjnych.
- Zwiększenie możliwości zatrudniania w ramach prac społecznie-użytecznych.
- Zaktywizowanie wszystkich organizacji społecznych oraz ukierunkowanie ich działania na wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi – propozycje działań:

- Stworzenie Punktów Pomocy Rodzinie.
- Zaangażowanie mieszkańców w pomoc rodzinom z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.
- Informowanie oraz rozwijanie ściślejszej współpracy ze szkołami, świetlicami oraz rodzicami.
- Zwiększenie w szkołach etatów pedagogów oraz psychologów.
- Zwiększenie liczby miejsc oraz wydłużenie czasu pracy wiejskich świetlic.
- Umożliwienie nieodpłatnego korzystania z pomocy specjalistów (psychologów, pedagogów oraz terapeutów).
- Zwiększenie kontroli nad przyznawanymi rodzinom środkami finansowymi.

Alkoholizm i narkomania – propozycje działań:

- Organizowanie warsztatów dla osób z problemem alkoholowym.
- Ograniczenie liczby punktów sprzedających napoje alkoholowe, zlikwidowanie otwartych do późnych godzin nocnych lokali z alkoholem oraz ograniczenie młodzieży dostępu do zakupu alkoholu (poprzez nasilone kontrole).
- Zwiększenie prowadzonych w szkołach działań profilaktycznych.
- Informowanie w lokalnej prasie na temat szkodliwych skutków używania alkoholu oraz narkotyków.
- Zwiększenie monitoringu oraz wprowadzenie bardziej restrykcyjnych kar.
- Przeznaczenie większych środków finansowych na działalność profilaktyczną prowadzoną w szkole.
- Prowadzenie grup wsparcia.
- Częstsze kierowanie na leczenie odwykowe osób z problemem alkoholowym.

Przemoc w rodzinie – propozycje działań:

- Utworzenie w szkołach pełnych etatów dla pedagogów, pracujących z rodzicami w ramach „Szkoły bez przemocy”.
- Prowadzenie edukacji w szkole oraz profilaktyki w rodzinach, w których występuje przemoc.
- Zwiększenie liczby spotkań, pogadarek, warsztatów prowadzonych w szkołach i domach kultury

Problemy osób starszych i niepełnosprawnych– propozycje działań:

- Wprowadzenie zajęć w rodzaju „Uniwersytetu III Wieku” przy WDK w gminie.
- Przeprowadzenie badań, pozwalających określić sytuację osób starszych, niepełnosprawnych, przewlekle chorych oraz samotnych.
- Aktywizowanie rad sołectkich oraz organizacji społecznych do działań wspierających osoby niepełnosprawne i starsze.
- Zorganizowanie wolontariatu.

- Rozwijanie systemu opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi (w tym również odpłatnego).
- Utworzenie Domu Dziennego Pobytu.
- Zwiększenie współpracy z kołami emerytów, stowarzyszeniami oraz Bractwem Osób Niepełnosprawnych.
- Organizowanie warsztatów oraz festynów integracyjnych dla osób niepełnosprawnych.
- Zapewnienie dowozu dzieci niepełnosprawnych do szkoły integracyjnej.
- Upowszechnianie informacji o możliwościach dofinansowania przez PCPR.
- Likwidowanie barier funkcjonalnych, w tym barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej w gminie.

Przestępczość- propozycje działań:

- Zwiększenie patroli dzielnicowych na terenie podległych regionów (problemem jest brak wystarczających pieszych patroli policyjnych szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych oraz miejscach, w których przebywa młodzież - boiska, orliki, place zabaw, sklepy z używkami).
- Monitoring.

Współpraca z III sektorem- propozycje działań:

- Zwiększenie współpracy poprzez organizowanie częstych spotkań z organizacjami pozarządowymi.

Respondenci wskazywali również na potrzebę zmniejszenia liczby dzieci w klasach w szkołach, zwiększenia nakładów finansowych na oświatę oraz opiekę nad dziećmi. Problemem, na który wskazywali badani, jest zbyt mała liczba połączeń autobusowych oraz kolejowych.

4. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach

4.1. Informacje ogólne o gminie

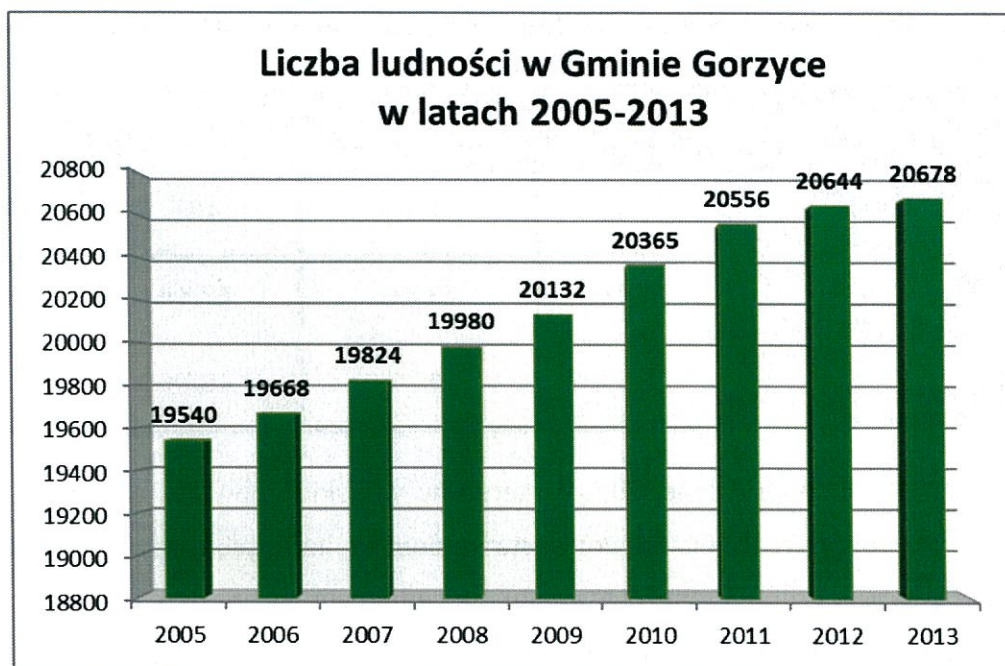
Gmina Gorzyce jest gminą wiejską położoną w powiecie wodzisławskim, na skraju Doliny Nadodrzańskiej i Wyżyny Śląskiej, w południowo-zachodniej części województwa śląskiego. Gmina zajmuje powierzchnię 6458 ha i jest największą gminą powiatu wodzisławskiego. Gmina Gorzyce zajmuje teren równinny (równina nadodrzańska) oraz łagodnie pagórkowaty (Wyżyna Śląska). W skład gminy wchodzi 12 sołectw: Bełznica, Bluszczów, Czyżowice, Gorzyce, Gorzyczki, Kolonia Fryderyk, Odra, Olza, Osiny, Rogów, Turza Śląska oraz Uchylsko. Gmina Gorzyce sąsiaduje z gminami: Godów, Krzyżanowice, Lubomia oraz miastem Wodzisław Śląski, a także z Republiką Czeską.

4.2. Struktura demograficzna mieszkańców

Gmina Gorzyce posiada stosunkowo korzystną sytuację demograficzną. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym przewyższa liczbę mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, dominuje ludność w wieku produkcyjnym. Liczba ludności zamieszkującej gminę zwiększa się co roku w związku z dodatnim saldem migracji wewnętrznych.

Struktura ludności w podziale na wiek i płeć stanowi podstawę większości analiz demograficznych, gdyż determinuje skalę i rodzaj potrzeb społecznych. Poniższy wykres przedstawia liczbę ludności faktycznie zamieszkałą w Gminie Gorzyce w latach 2007-2013 ogółem (dane dotyczą stanu na dzień 31 grudnia każdego roku). Przez cały analizowany okres czasu liczba ludności stopniowo wzrastała. W 2013 roku gminę Gorzyce faktycznie zamieszkiwało 20678 mieszkańców ogółem, w tym 10230 mężczyzn oraz 10448 kobiet. Na 100 mężczyzn w gminie przypadały średnio 102 kobiety. Średnia gęstość zaludnienia Gminy Gorzyce w 2013 roku wyniosła 320 osób/km². Prognozy demograficzne GUS do 2020 roku zakładają stopniowy wzrost liczby ludności terenów

wiejskich w powiecie wodzisławskim do 2017 roku, a następnie stopniowe zmniejszanie się liczby mieszkańców.

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Gorzyce w latach 2005-2013 według faktycznego miejsca zamieszkania. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Sytuacja demograficzna w Gminie Gorzyce jest korzystna. Najbardziej liczną grupą jest ludność w wieku produkcyjnym, zaś liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym przeważa liczbę mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Analizując strukturę wieku ludności gminy można zaobserwować, że stopniowo maleje odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (do 18 roku życia) oraz wzrasta odsetek osób w wieku produkcyjnym.

Tab.3. Odsetki ludności faktycznie zamieszkałej w Gminie Gorzyce w latach 2005-2013 według kategorii wieku. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Liczba ludności wiek:	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Przedprodukcyjny 0-17 lat	21,3%	20,9%	20,2%	20%	19,7%	19,8%	19,7%	19,5%	19,3%
Produkcyjny 18-59/64 lat	63%	63,3%	63,7%	63,8%	63,7%	63,5%	63,5%	63,4%	63,1%
Poprodukcyjny 60/65 lat i więcej	15,7%	15,9%	16,1%	16,2%	16,5%	16,6%	16,8%	17,1%	17,6%

Sytuacja w Gminie Gorzyce jest nieco bardziej korzystna od sytuacji demograficznej w kraju, w województwie śląskim oraz powiecie wodzisławskim.

Tab.4. Procentowy udział ludności według kategorii wieku w 2013 roku. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Liczba ludności wiek:	Polska	Województwo śląskie	Powiat wodzisławski	Gmina Gorzyce
Przedprodukcyjny 0-17 lat	18,2%	16,9%	18%	19,3%
Produkcyjny 18-59/64 lat	63,4%	63,8%	63,3%	63,1%
Poprodukcyjny 60/65 lat i więcej	18,4%	19,3%	18,7%	17,6%

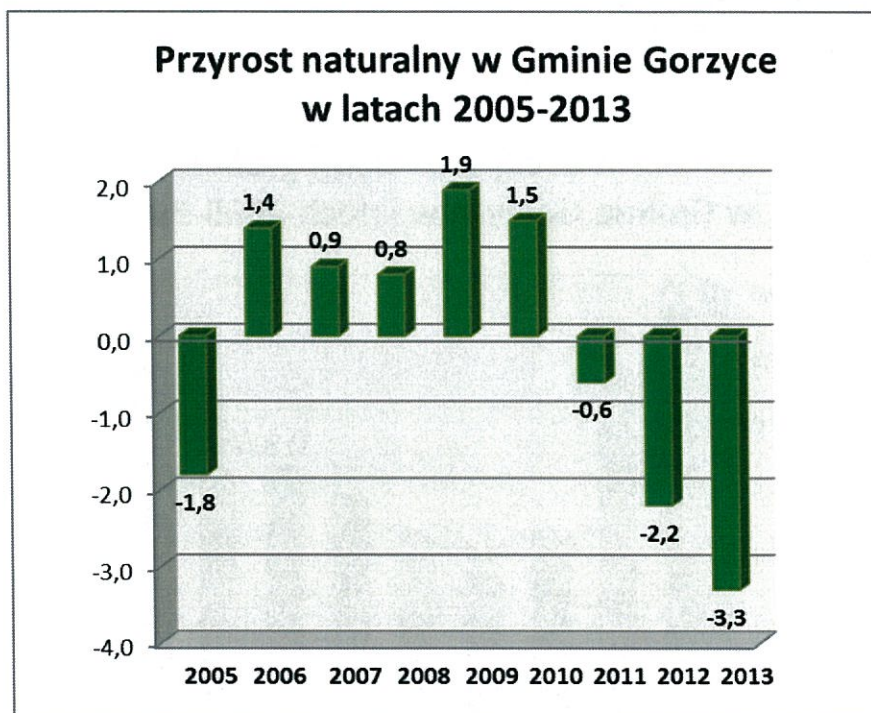
Prognozy demograficzne GUS dla terenów wiejskich powiatu wodzisławskiego zakładają, że w przyszłości, w związku ze starzeniem się ludności, znaczny wzrost liczby ludności wystąpi w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym, stopniowo zmniejszać się będzie natomiast odsetek ludności w wieku produkcyjnym oraz w mniejszym stopniu zmniejszać się będzie odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Tab.5. Prognoza liczby ludności do 2020 roku – odsetek mieszkańców terenów wiejskich w powiecie wodzisławskim w latach 2014-2020 według kategorii wieku. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Liczba ludności wiek:	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Przedprodukcyjny 0-17 lat	19,2%	19,1%	19,1%	19,1%	19,1%	19,1%	19%
Produkcyjny 18-59/64 lat	62,9%	62,5%	62%	61,6%	61,1%	60,7%	60,2%
Poprodukcyjny 60/65 lat i więcej	17,9%	18,4%	18,9%	19,3%	19,8%	20,2%	20,8%

Zmiany w strukturze demograficznej ludności spowodowane są zmianami w przyroście naturalnym oraz wydłużeniem czasu trwania życia. Poniższy wykres przedstawia przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Gorzyce w latach 2005-2013. Przez większość analizowanego okresu czasu, z wyjątkiem 2005 roku oraz lat 2011-2013, w gminie istniał dodatni przyrost naturalny. Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności w Gminie Gorzyce w 2013 roku osiągnął wartość -3,3 i był

niższy od wskaźnika przyrostu naturalnego dla powiatu wodzisławskiego (-1) oraz niższy od wskaźnika przyrostu naturalnego dla województwa śląskiego (-1,4).

Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Gorzyce w latach 2005-2013. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

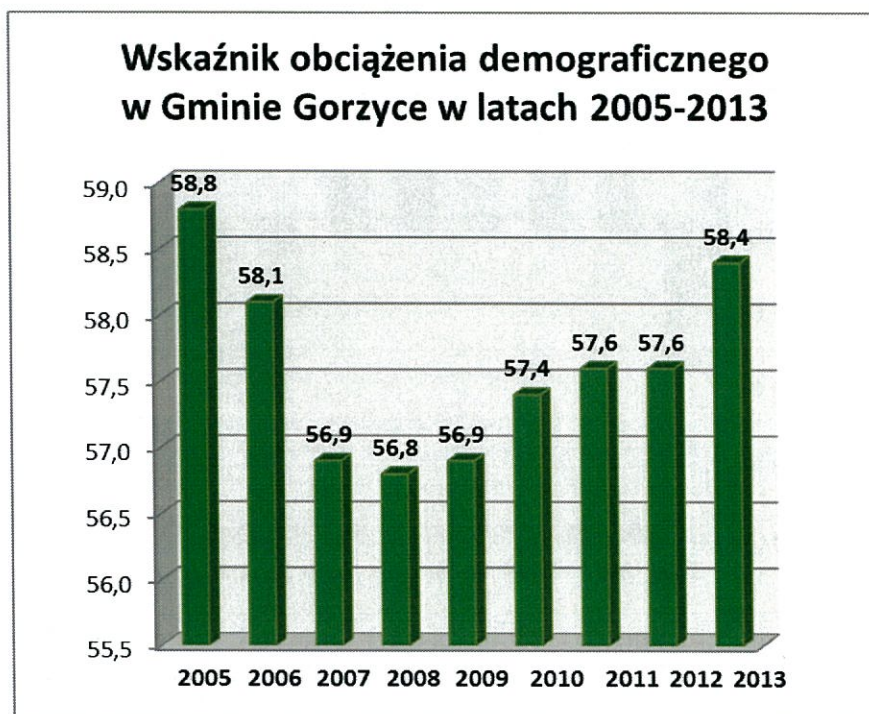
Sytuacja społeczna kształtowana jest również przez zmiany w modelu rodziny. W Gminie Gorzyce liczba zawieranych małżeństw na 1000 ludności wzrastała do 2008 roku, by później stopniowo zmniejszać się. Wskaźnik liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności w Gminie Gorzyce przyjął w 2013 roku wartość 5,2 i był wyższy od wskaźnika dla województwa śląskiego (4,8) oraz nieco niższy od wskaźnika dla powiatu wodzisławskiego (5,4).

Tab.6. Liczba zawieranych małżeństw na 1000 ludności w Gminie Gorzyce. Opracowanie własne na podstawie danych Bank Danych Lokalnych GUS.

Liczba zawieranych małżeństw na 1000 ludności	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	5,7	6,4	7,8	7,7	6,7	6,1	5,8	5,9	5,2

Zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób

w wieku nieprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku poprodukcyjnym. Jednym z przydatnych wskaźników demograficznych jest wskaźnik obciążenia demograficznego, przedstawiający ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Wykres 3. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w Gminie Gorzyce w latach 2005-2013. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Wartość tego wskaźnika przez analizowany okres czasu malała do 2008 roku, by zacząć stopniowo wzrastać w kolejnych latach, osiągając wartość w 2013 roku 58,4 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (w porównaniu do wskaźnika obciążenia demograficznego dla kraju- 57,6, województwa śląskiego – 56,7, oraz powiatu wodzisławskiego – 58).

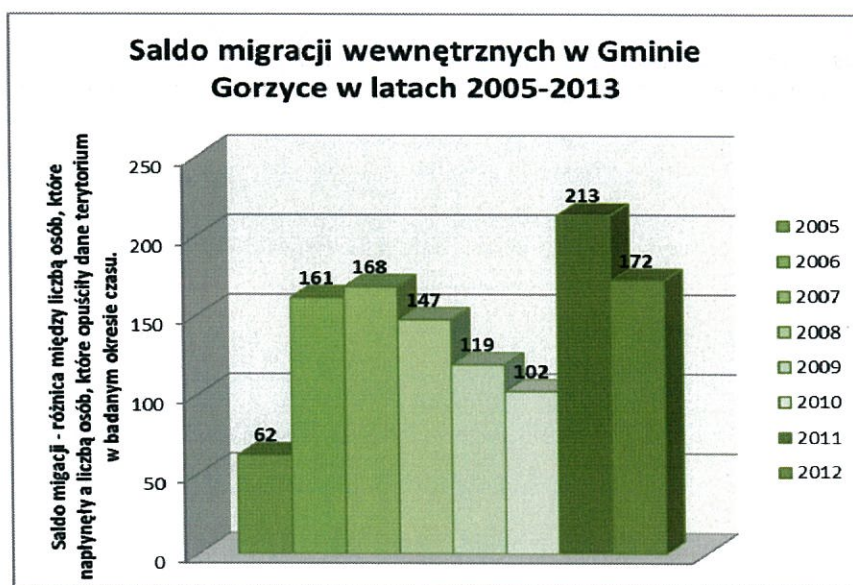
Jednym z najczęściej stosowanych mierników zaawansowania procesu starzenia się jest wskaźnik starości, przedstawiający udział osób starszych wśród ogółu populacji. W 2013 roku współczynnik starości, przedstawiający udział kobiet w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyzn w wieku 65 lat i więcej wśród ogółu populacji, w gminie wyniósł 17,6% i był niższy od wartości wskaźnika dla powiatu wodzisławskiego, województwa śląskiego oraz kraju. Innym miernikiem procesu starzenia się ludności jest indeks starości, wyrażający liczbę osób starszych (w wieku poprodukcyjnym) przypadających

na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. W 2013 roku wskaźnik ten, obliczony dla ludności w Gminie Gorzyce przyjął wartość 91,4 (dla porównania – powiat wodzisławski – 103,3; województwo śląskie – 114,4; Polska – 101,2). Starzenie się społeczeństwa wraz ze zmniejszającym się przyrostem naturalnym przyczynia się do powstania problemów: ekonomicznego, finansowego oraz społecznego. Ten niekorzystny trend demograficzny zachodzi w skali ogólnokrajowej, pojawiające się natomiast problemy społeczne powinny być rozwiązywane lokalnie. W Gminie Gorzyce sytuacja jest obecnie korzystna, ale w stosunkowo niedługim okresie czasu starzenie ludności w gminie nasili się.

Migracje ludności to przemieszczenia związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) i przekroczeniem granicy administracyjnej jednostki terytorialnej. W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

- międzywojewódzkie (przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego)
- wewnątrzwojewódzkie (zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego województwa)
- międzypowiatowe (przemieszczenia ludności z jednego powiatu do innego)
- wewnątrzpowiatowe (zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego powiatu).

Migracje zagraniczne to wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

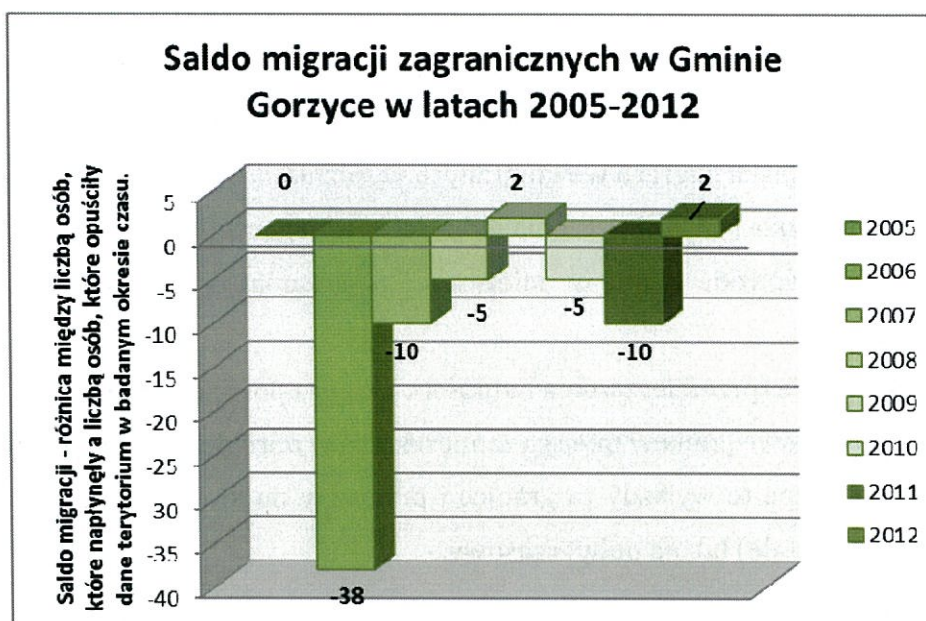

Wykres 4. Saldo migracji wewnętrznych w Gminie Gorzyce w latach 2005-2012.
Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Powyższy wykres przedstawia saldo migracji wewnętrznych, w obrębie kraju w przedziale czasu od 2005 do 2012 roku. W analizowanym okresie czasu, saldo migracji cały czas było dodatnie. Największy napływ ludności nastąpił w 2011 roku.

Poniższy wykres przedstawia saldo migracji zewnętrznych (zagranicznych) w Gminie Gorzyce w okresie czasu od 2005 do 2012 roku. Saldo migracji zewnętrznych w analizowanym czasie ulegało wahaniom, było jednak znacznie niższe niż saldo migracji wewnętrznych oraz przyjmowało przez większość analizowanego czasu wartości ujemne. Największy odpływ ludności zagranicę miał miejsce w 2006 roku.

Wykres 5. Saldo migracji zagranicznych w Gminie Gorzyce w latach 2005-2012. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

5. Diagnoza warunków życia mieszkańców oraz istniejących problemów społecznych w Gminie Gorzyce

5.1. Edukacja, kultura, sport i rekreacja

Na terenie gminy znajdują się placówki oświatowe, które zapewniają dzieciom możliwość kształcenia się na różnych etapach rozwoju. W gminie istnieje infrastruktura sportowa i rekreacyjna oraz bogata oferta kulturalna.

5.1.1. Edukacja

Rozwój współczesnej gospodarki w coraz większym stopniu opiera się na wiedzy. Dane dotyczące wykształcenia mieszkańców Gminy Gorzyce pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego, który przeprowadzony został w 2002 i 2011 roku. Od tego czasu wzrosła dostępność szkolnictwa oraz liczba osób, które decydują się zdobywać coraz wyższe wykształcenie, dlatego też można przypuszczać, że w chwili obecnej wykształcenie mieszkańców będzie bardziej korzystne od wskaźników prezentowanych w tabeli. Dla porównania w tabeli przedstawione zostały dane dotyczące wykształcenia mieszkańców powiatu wodzisławskiego w 2002 i 2011 roku.

Tab.7. Ludność faktycznie zamieszkała w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia na podstawie wyników spisów w latach 2002 i 2011. Źródło: Główny Urząd Statystyczny (2012). Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Podstawowe informacje o sytuacji demograficzno-społecznej ludności Polski oraz zasobach mieszkaniowych. Warszawa.

Poziom wykształcenia	2002 % ludności Gmina Gorzyce	2002 % ludności Powiat wodzisławski	2002 % ludności Polska	2011 % ludności Powiat wodzisławski	2011 % ludności Polska
Wyższe	5,2	6,1	9,9	12	16,8
Średnie i policealne	23,6	26,6	31,5	27,6	31,4
Zasadnicze zawodowe	34,4	33,7	23,2	31,7	21,5
Podstawowe ukończone i gimnazjalne**	31,2	30	29,8	22,6	23,8
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	2,2	2	3,6	0,6	1,4

** w 2002 roku wykształcenie wyłącznie podstawowe

Wykształcenie mieszkańców Gminy Gorzyce oraz całego powiatu wodzisławskiego w 2002 roku było niższe w porównaniu do poziomu wykształcenia

wszystkich Polaków. Kolejny Narodowy Spis Powszechny z 2011 roku pokazał poprawę poziomu wykształcenia wszystkich Polaków. Wykształcenie mieszkańców powiatu wodzisławskiego uległo poprawie, jednakże jego mieszkańcy w 2011 roku nadal charakteryzowali się niższym poziomem wykształcenia od poziomu wykształcenia wszystkich Polaków. W 2002 roku wykształcenie mieszkańców Gminy Gorzyce było nieznacznie niższe od wykształcenia mieszkańców powiatu wodzisławskiego, dlatego też można spodziewać się, że również w 2011 roku poziom wykształcenia mieszkańców gminy był nieco mniej korzystny. GUS nie podaje jednak szczegółowych danych za rok 2011 dotyczących Gminy Gorzyce.

Na terenie gminy znajdują się placówki oświatowe, które zapewniają dzieciom możliwość kształcenia się na różnych etapach rozwoju. Na terenie gminy funkcjonują placówki oświatowe:

- Przedszkole Publiczne im. "Chatka Małolatka" w Czyżowicach,
- Przedszkole Publiczne w Gorzycach,
- Przedszkole Publiczne w Olzie,
- Przedszkole Publiczne w Rogowie,
- Przedszkole Publiczne w Turzy Śląskiej,
- Przedszkole im. Gąski Balbinki oraz Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Reja w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Gorzyczkach,
- Szkoła Podstawowa im. Powstańców Śląskich w Bluszczowie,
- Szkoła Podstawowa im. Wincentego Woźniaka w Czyżowicach,
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Adama Mickiewicza w Gorzycach,
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. "Marcela" Józefa Kolorza w Gorzycach,
- Szkoła Podstawowa im. Karola Miarki w Olzie,
- Szkoła Podstawowa w Rogowie,
- Szkoła Podstawowa im. Ks. Ewalda Kasperczyka w Turzy Śląskiej,
- Gimnazjum im. ks. dr Gustawa Klapucha w Czyżowicach,
- Gimnazjum w Gorzycach,
- Gimnazjum w Rogowie,

- Gimnazjum im. prof. Dominika Lasoka w Turzy Śląskiej.

Według danych GUS (Bank Danych Lokalnych) w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2012/2013 uczyło się 1275 osób, w szkołach gimnazjalnych – 644 osoby.

Nowoczesna gospodarka o dużym potencjale innowacyjności wymaga rozwijania umiejętności korzystania z nowoczesnych technologii komunikacyjnych. Miejszem wyrównywania szans dzieci, już na wczesnych etapach edukacji, w tym zakresie może być szkoła. Istotnymi informacjami, dającymi obraz na temat rozwoju społeczeństwa informacyjnego w gminie, są statystyki dotyczące dostępu uczniów do komputerów w szkole, w tym również dostępu do komputerów z dostępem do Internetu. Poniższa tabela przedstawia informacje na ten temat.

Tab.8. Dostęp uczniów w Gminie Gorzyce do komputerów z dostępem do Internetu w szkołach. GUS. Vademecum Statystyczne Samorządowca 2013.

		2010/11	2011/12	2012/13
Komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów w szkołach	Szkoły podstawowe	120	113	120
	Szkoły gimnazjalne	53	59	54
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach	Szkoły podstawowe	11	11	11
	Szkoły gimnazjalne	13	11	12

W badaniu w ramach Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych w Gminie Gorzyce w 2013 roku uczniowie szkół podstawowych oraz gimnazjalnych pytani byli o swoje doświadczenia związane z używaniem komputera. Niewielki odsetek badanych uczniów nie posiadał dostępu do komputera w domu (1,1% uczniów szkół podstawowych). Uczniowie, którzy mieli w domu dostęp do komputera, spędzali przed nim najczęściej od 1 do 3 godzin dziennie; 12,2% badanych gimnazjalistów przyznawało, że poświęca tej czynności ponad 5 godzin dziennie. Należy podkreślić, że korzystanie z komputera było ulubioną formą spędzania wolnego czasu dla 61,5% badanych uczniów szkół podstawowych i 53,2% badanych gimnazjalistów. Badani uczniowie najczęściej korzystali z Internetu (65,9% uczniów szkoły podstawowej, 75,2% gimnazjalistów). Młodzi mieszkańcy gminy często korzystają z nowoczesnych technologii komunikacyjnych. Dostępność oraz kompetencje związane

z technologiami komunikacyjnymi mniejsze są wśród starszych mieszkańców, a także osób mniej wykształconych.

Aktywność obywatelska oraz umiejętność współpracy i wymiany wiedzy stają się kluczowe w obliczu wyzwań współczesnej gospodarki oraz przyczyniają się do powiększania dobrobytu społecznego. Pobudzanie aktywności mieszkańców, ich zaangażowania w sprawy lokalne oraz kształtowanie odpowiedzialności za rozwiązywanie problemów społecznych stają się największym wyzwaniem stojącym przed lokalnymi władzami oraz instytucjami działającymi na terenie gminy. Badanie prowadzone w ramach Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych w Gminie Gorzyce w 2013 roku dostarcza danych, wskazujących na stosunkowo niewielką aktywność mieszkańców. Wraz z wiekiem młodych mieszkańców, nieco maleje odsetek badanych, którzy angażują się w wolnym czasie w działalność różnych organizacji – 20,9% badanych uczniów szkół podstawowych oraz 9,9% badanych gimnazjalistów przyznało, że ich ulubioną formą spędzania wolnego czasu jest udział w pracach różnych organizacji.

Na terenie Gminy Gorzyce w 2013 roku działała jedna fundacja oraz 28 stowarzyszeń i organizacji społecznych (GUS, Bank Danych Lokalnych). Jednym ze wskaźników pozwalających na określenie wielkości sektora pozarządowego jest liczba fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych przypadających na 10 tysięcy ludności. W 2012 roku na 10 tysięcy mieszkańców Gminy Gorzyce przypadało 14 fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych (GUS, dla porównania 16 fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych przypadało na 10 tysięcy ludności powiatu wodzisławskiego, 22 fundacje, stowarzyszenia oraz organizacje społeczne przypadały na 10 tysięcy ludności województwa śląskiego, 30 fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych przypadało na 10 tysięcy ludności Polski w 2012 roku). Na terenie gminy działają różne stowarzyszenia i organizacje społeczne, między innymi, Stowarzyszenie "Promocja Integracja Rozwój Gminy Gorzyce", Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej "Perspektywa", Stowarzyszenie Pomoc Dzieciom „Pokochaj mnie”, Stowarzyszenie Kulturalno-Społeczne "KAHAL", Stowarzyszenie Florystów Polskich, Stowarzyszenie LGD Morawskie Wrota, Związek Górnośląski koło w Turzy Śląskiej, Bractwo Osób Niepełnosprawnych Związku Górnośląskiego Gorzyce, Olimpiady Specjalne "Gorzyckie Tygrysy".

5.1.2. Kultura, sport i rekreacja

Na terenie gminy działa Wiejski Dom Kultury w Gorzycach, Wiejski Dom Kultury w Czyżowicach oraz Wiejski Dom Kultury w Olzie.

Tab.9. Wskaźniki dotyczące kultury i sztuki (działalność bibliotek, domów, ośrodków kultury i świetlic) w Gminie Gorzyce. Opracowanie własne na podstawie danych Bank Danych Lokalnych GUS.

Wskaźniki	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ludność na 1 placówkę biblioteczną	3330	3355	3394	3426	3441	-
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	142	140	130	129	128	-
Imprezy ogółem	-	699	-	286	271	-
Uczestnicy imprez	-	32971	-	12281	17519	-
Zespoły artystyczne	-	25	-	26	24	21
Członkowie zespołów artystycznych	-	429	-	355	317	325

Wiejski Dom Kultury w Gorzycach, którego podstawowym celem działalności jest upowszechnianie i rozwijanie kultury, stwarzanie mieszkańcom możliwości czynnego i biernego uczestnictwa w kulturze, organizowanie różnych form amatorskiego ruchu artystycznego, integracja środowiska w ramach sołectw i parafii oraz prowadzenie działań w zakresie gromadzenia, udostępniania i przetwarzania informacji dotyczących szeroko rozumianego życia społeczno – kulturalnego Gminy Gorzyce i jej promocja na zewnątrz oferuje również usługi dekoracyjne, naukę gry na instrumentach klawiszowych, organizację wycieczek i biwaków, wynajem pomieszczeń oraz wypożyczanie naczyń, krzeseł i stołów. W WDK w Gorzycach działa zespół „Małolaty”, organizowane są próby zespołu kameralnego TymSong, próby zespołu wokalnoinstrumentalnego Kapsander, warsztaty fotograficzne „Flesz”, Brass Quartet, próby grupy śpiewaczej „Gorzyczanki”, próby zespołu „Kameleon”, a także zajęcia taneczne oraz Calanetics. Pod egidą Wiejskiego Domu Kultury w Gorzycach działa od 2008 roku świetlica Wiejska w Turzy Śląskiej. Jej siedziba znajduje się w budynku Domu Kultury, Sportu i Rekreacji w Turzy Śląskiej. Dzieci mają możliwość rozwijać swoje zainteresowania plastyczne, twórcze itp. Świetlica działa na podobnych zasadach jak świetlice wiejskie w Gorzyczkach i Uchylsku.

Wiejski Dom Kultury w Czyżowicach, oprócz działań statutowych realizowanych przez wszystkie wiejskie domy kultury w gminie oferuje także wynajem pomieszczeń,

wyposażenie na wesela i inne imprezy okolicznościowe, konferencje, narady i szkolenia oraz organizację wesel, przyjęć rodzinnych i innych imprez okolicznościowych z pełną obsługą gastronomiczną.

Wiejski Dom Kultury w Olzie organizuje zajęcia stałe, pozalekcyjne dla dzieci oraz dla osób dorosłych, a także warsztaty artystyczne i techniczne. Działa tu Galeria na Sali promująca lokalnych oraz ogólnopolskich i zagranicznych artystów fotografików, malarzy oraz rzeźbiarzy. Ponadto organizowane są zajęcia: próby zespołu „Olzanki”, nauka gry na gitarze, kółko plastyczne, Majsterkowicz – zajęcia techniczne, Klub tenisa stołowego i piłkarzyków, próby grupy taneczno-teatralnej „Number Seven”, zajęcia w pracowni TIFFANY’ego oraz próby chóru „Słowik nad Olzą”. Na terenie gminy działają liczne chóry oraz zespoły śpiewacze, a także 12 Kół Gospodyń Wiejskich. W gminie funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Gorzycach z siedzibą w Rogowie wraz z 4 filiami (Gorzyce, Olza, Czyżowice oraz Turza Śląska).

Tab.10. Wskaźniki dotyczące sportu i rekreacji w Gminie Gorzyce. Opracowanie własne na podstawie danych Bank Danych Lokalnych GUS.

Wskaźniki	2008 rok	2010 rok	2012 rok
Kluby	8	8	7
Członkowie	514	539	359
Ćwiczący ogółem	419	474	504
Ćwiczący do lat 18 ogółem	304	283	352
Sekcje sportowe	11	14	11

W gminie funkcjonuje Gminny Ośrodek Turystyki, Sportu i Rekreacji „Nautica” w Gorzycach z krytą pływalnią. Na terenie gminy działają również kluby sportowe oraz stowarzyszenia sportowe: Przyszłość Rogów, Czarni Gorzyce, Naprzód Czyżowice, Unia Turza Śląska, Olszynka Olza, Rozwój Belsznica, Strzelec Gorzyczki, Stowarzyszenie Sportów i Sztuk Walki „Czarny Smok”, Uczniowski Klub Sportowy „Aligator” Gorzyce, Uczniowski Klub Sportowy „Sparta”, W gminie organizowane są różne imprezy kulturalne i sportowe, gdyż na terenie gminy znajduje się bogata baza sportowa m.in.: kompleks sportowy „Orlik”, hala sportowa, siłownia plenerowa oraz boiska sportowe.

5.2. Rynek pracy i bezrobocie

Problem bezrobocia w powiecie wodzisławskim i Gminie Gorzyce jest mniejszy w porównaniu do sytuacji w kraju, ale nieco większy w porównaniu do sytuacji w województwie śląskim. Wśród zarejestrowanych w 2013 roku bezrobotnych mieszkańców Gminy Gorzyce przeważały osoby młode oraz z niskim wykształceniem. Co roku wzrasta liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy.

Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego (jawnego), ujmując w ten sposób tylko część osób pozostających bez pracy. Poważnym skutkiem bezrobocia jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych, powoduje degradację pozycji społecznej tych osób. Długotrwałe bezrobocie często prowadzi do ubóstwa oraz marginalizacji społecznej.

W 2013 roku w rejestrze REGON wpisanych było 1415 podmiotów gospodarki narodowej, w tym w sektorze rolniczym – 23 podmioty, w sektorze przemysłu i budownictwa – 395 podmiotów, pozostała działalność – 997 podmiotów. Zdecydowaną większość stanowią niewielkie podmioty gospodarcze, w których jest zatrudnionych 0-9 osób (1343 podmioty).

Tab.11. Podmioty gospodarki narodowej - wskaźniki. GUS. 2012 rok.

Wskaźniki - 2012 rok	Gmina Gorzyce	Powiat wodzisławski	Województwo śląskie	Polska
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tysięcy ludności	662	683	982	1032
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9	8,5	11,3	12

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w powiecie wodzisławskim stopa bezrobocia rejestrowanego na dzień 31 grudnia 2012 roku, wynosiła 11,3% i była niższa od stopy bezrobocia rejestrowanego dla kraju (13,4%), ale była wyższa od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa śląskiego (9,4%). W 2012 roku udział

bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie wyniósł 4,9% i był nieco niższy od wartości tego wskaźnika dla powiatu wodzisławskiego – 5,4% (Bank Danych Lokalnych GUS).

Na koniec grudnia 2013 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wodzisławiu Śląskim zarejestrowanych było 660 osób bezrobotnych z terenu Gminy Gorzyce (co stanowi 5,24% mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym), w tym 386 kobiet. W 2013 roku 2,3% zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby niepełnosprawne. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące struktury bezrobotnych mieszkańców Gminy Gorzyce ze względu na ich wiek.

Tab.12. Struktura bezrobotnych mieszkańców Gminy Gorzyce – podział ze względu na wiek. Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim.

Struktura bezrobotnych – ze względu na wiek bezrobotnych Dane w dn.31 grudnia	2011 rok	2012 rok	2013 rok
Do 24 lat	177	179	175
Od 25 do 34 lat	185	187	188
Od 35 do 44 lat	109	120	138
Od 45 do 54 lat	92	98	101
Od 55 lat do 59 lat	34	48	48
Od 60 do 64 lat	6	5	10

Analizując strukturę bezrobotnych mieszkańców gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wodzisławiu Śląskim w 2013 roku, należy zauważyć, że sporą grupę stanowią osoby młode, w wieku do 35 lat (55% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców).

Tab.13. Struktura bezrobotnych mieszkańców Gminy Gorzyce – podział ze względu na poziom wykształcenia. Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim.

Struktura bezrobotnych – ze względu na poziom wykształcenia Dane w dn.31 grudnia	2011 rok	2012 rok	2013 rok
Wyższe	76	64	63
Policealne i średnie zawodowe	136	150	142
Średnie ogólnokształcące	39	39	46
Zasadnicze zawodowe	194	212	243
Gimnazjalne i poniżej	158	172	166

Wśród zarejestrowanych w 2013 roku bezrobotnych mieszkańców gminy największy odsetek stanowią osoby bez wykształcenia średniego (62% ogółu zarejestrowanych mieszkańców gminy).

Tab.14. Struktura bezrobotnych mieszkańców Gminy Gorzyce – podział ze względu na czas pozostawania bez pracy. Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim.

Struktura bezrobotnych – ze względu na czas pozostawania bez pracy Dane w dn.31 grudnia	2011 rok	2012 rok	2013 rok
Do 1 miesiąca	73	67	66
1-3 miesiące	151	161	156
3-6 miesięcy	143	164	146
6-12 miesięcy	116	108	122
12-24 miesiące	91	86	102
Powyżej 24 miesięcy	29	51	68

W 2013 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wodzisławiu Śląskim zarejestrowanych było 25,8% bezrobotnych mieszkańców Gminy Gorzyce, którzy pozostawali bez pracy powyżej 12 miesięcy, w tym 10,3% bezrobotnych mieszkańców gminy – powyżej 24 miesięcy. Osoby te znajdują się w szczególnie niekorzystnej sytuacji, gdyż długotrwałe bezrobocie powoduje utratę uprawnień i umiejętności zawodowych, co w istotny sposób utrudnia powrót na rynek pracy. Należy podkreślić, że co roku wzrasta liczba osób bezrobotnych powyżej 24 miesięcy, co jest niekorzystnym zjawiskiem.

Osoby bezrobotne z terenu Gminy Gorzyce mogą uzyskać pomoc w Ośrodku Pomocy Społecznej w Gorzycach oraz Powiatowym Urzędzie Pracy w Wodzisławiu Śląskim. Należy podkreślić, że w Diagnozie Lokalnych Zagrożeń Społecznych 15% badanych dorosłych mieszkańców przyznało, że posiada wiedzę na temat lokalnych działań wspierających osoby bezrobotne i zagrożone wykluczeniem społecznym.

5.3. Wykluczenie społeczne

Ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba oraz bezradność opiekuńczo-wychowawcza są najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej mieszkańcom przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach.

Osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem można zaliczyć rodziny, w których członkowie utrzymują się z niezarobkowych źródeł, innych niż renta czy emerytura. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz przyczynia się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk, jak: zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość.

Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej mogą liczyć na pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej, w tym w formie świadczeń pieniężnych (zasiłek celowy, zasiłek okresowy, zasiłek stały, zasiłek celowy specjalny). Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy również pomoc rzeczową i finansową oraz pomoc o charakterze niepieniężnym, do której zaliczyć można pracę socjalną, opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, sprawienie pogrzebu, zapewnienie schronienia, odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej, dożywianie dzieci, gorący posiłek.

Z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Gorzycach korzystało w 2010 roku **269** rodzin, w tym **33** rodziny z powodu problemu uzależnień. W 2011 roku z pomocy OPS korzystały **274** rodziny, w tym **37** rodzin z powodu problemów uzależnień.

W 2012 roku z pomocy OPS korzystało **266** rodzin, w tym **24** rodziny z powodu problemów uzależnień, natomiast w 2013 roku z pomocy OPS korzystało **289** rodzin, w tym **24** rodziny z powodu problemu uzależnień.

OPS udzielił pomocy w 2010 roku w postaci świadczeń pieniężnych – **312** osobom, świadczeń rzeczowych – **217** osobom, świadczeń porady – **27** osobom. W 2011 roku OPS udzielił pomocy w postaci świadczeń pieniężnych – **276** osobom, świadczeń rzeczowych – **272** osobom, świadczeń porady – **33** osobom. W 2012 roku OPS udzielił pomocy w postaci świadczeń pieniężnych – **279** osobom, świadczeń rzeczowych – **285** osobom, świadczeń porady – **56** osobom. W 2013 roku OPS udzielił pomocy w postaci świadczeń pieniężnych – **264** osobom, świadczeń rzeczowych – **231** osobom, świadczeń porady – **95** osobom.

Tab.15. Powody przyznania pomocy społecznej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach.

Powody przyznania pomocy społecznej	2010 rok	2011 rok	2012 rok	2013 rok
Ubóstwo	116	145	175	197
Bezrobocie	116	129	147	151
Niepełnosprawność	102	99	103	96
Długotrwała lub ciężka choroba	52	89	119	123
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	41	56	43	41
Alkoholizm	33	37	24	24
Inne	89	78	87	72

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej w latach 2010-2013 było ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba oraz bezradność opiekuńczo-wychowawcza. Poniższa tabela przedstawia wybrane statystyki dotyczące środków finansowych na wydatki w zakresie pomocy społecznej.

Tab.16. Środki finansowe wydatkowane na pomoc społeczną. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach.

Środki finansowe na wydatki- pomoc społeczna	2010 rok	2011 rok	2012 rok	2013 rok
Przeciwdziałanie narkomanii		4 254 zł	5 729 zł	3 800 zł
Przeciwdziałanie alkoholizmowi		317 532 zł	237 885 zł	313 914 zł
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie		2 058,77 zł	1 013,40 zł	5 987 zł
Wspieranie rodziny			3 014,31 zł	35 418 zł
Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	3 483 665 zł	3 454 916 zł	3 420 794 zł	3 453 781 zł
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	17 284 zł	20 225 zł	23 988 zł	23 656 zł
Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	300 320 zł	304 896 zł	359 489 zł	336 325 zł
Dodatki mieszkaniowe	47 618 zł	47 697 zł	54 370 zł	66 834 zł
Zasiłki stałe	186 061 zł	208 271 zł	234 006 zł	235 114 zł
Utrzymanie Ośrodka Pomocy Społecznej	735 981 zł	724 439 zł	822 003zł	844 359 zł
Usługi opiekuńcze	6 078 zł	7 632 zł	3 156zł	264 zł
Usuwanie skutków klęsk żywiołowych			71 695zł	
Pozostała działalność, w tym:	662 132 zł	623 031 zł	743 049 zł	779 909 zł
Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania dzieci w szkołach”	305 664 zł	324 767 zł	349 621 zł	330 514 zł
Projekt systemowy „Aktywna integracja szansą na lepsze życie”	121 508 zł	118 443 zł	97 154 zł	126 338 zł
Pobyty w Domu Pomocy Społecznej	159 600 zł	170 621 zł	250 774 zł	372 995 zł

Według danych Banku Danych Lokalnych GUS w 2012 roku w Gminie Gorzyce istniały ogółem 5273 mieszkania, w tym 5141 mieszkań wyposażonych było w wodociąg, 5040 mieszkań – ustęp spłukiwany, 4979 mieszkań – łazienkę, 4837 mieszkań – centralne ogrzewanie, 324 mieszkania – gaz sieciowy. W 2012 roku w budownictwie indywidualnym oddano do użytkowania 49 mieszkań o łącznej powierzchni 8149 m² oraz 67 budynków, w tym 48 budynków mieszkalnych o łącznej powierzchni 8053 m². Zdecydowaną większość budynków oddanych do użytkowania w 2012 roku stanowiły budynki jednorodzinne (48). W zasobach gminy w 2013 roku znajdowało się 128 mieszkań komunalnych oraz 12 mieszkań socjalnych.

Należy wspomnieć, że na terenie gminy funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej im. Papieża Jana Pawła II w Gorzycach, będący jednostką organizacyjną powiatu wodzisławskiego realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej, zapewniającą całodobową opiekę osobom w podeszłym wieku i niepełnosprawnym fizycznie. Przeznaczony jest dla 218 osób.

W gminie funkcjonują również Warsztaty Terapii Zajęciowej, będące placówką dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych z terenu powiatu wodzisławskiego oraz pensjonariuszy Zakładu Opiekuńczo Leczniczego WOLOiZOL. Działalność warsztatu finansowana jest przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych ze środków przekazywanych przez powiat wodzisławski. Uczestnikami zajęć są osoby niepełnosprawne (ze względu na upośledzenia umysłowe i schorzenia psychiczne).

Na terenie gminy prowadzony jest również Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach, będący jednostką organizacyjną samorządu powiatowego, realizującą zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Placówka zapewnia dzieciom całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja ich potrzeby zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

5.4. Zagrożenia współczesnej rodziny

W Gminie Gorzyce istnieją rodziny z problemami wychowawczymi oraz takie, w których występuje przemoc w rodzinie.

Zgodnie z art.16 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka rodzina jest naturalną podstawową komórką społeczną³, spełniającą wiele funkcji w społeczeństwie. Obecnie zagrożeniem dla stabilizacji życia rodzinnego w Polsce są trudności na rynku pracy i problemy finansowe. Bezrobocie głównych żywicieli rodziny, trwałe ubóstwo mogą przyczynić się do wystąpienia szeregu niekorzystnych zjawisk, jak przemoc w rodzinie, przestępczość, alkoholizm, niedożywienie dzieci, brak należytej opieki i działań wychowawczych, choroby somatyczne i psychiczne.

³ Powszechna Deklaracja Praw Człowieka

Problemem jest liczba zgłaszanych i wykrywanych przypadków przemocy domowej. W związku z procedurą „Niebieskie Karty” w 2013 roku sporządzono 65 wniosków, w 2012 roku - 42 wnioski, w 2011 roku sporządzono 11 wniosków, w 2010 roku sporządzono 15 wniosków. W gminie realizowany jest Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Gorzyce. W gminie funkcjonuje również Zespół Interdyscyplinarny.

5.5. Uzależnienia od substancji psychoaktywnych

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych występuje wśród mieszkańców Gminy Gorzyce, na terenie gminy prowadzone są działania, których celem jest przeciwdziałanie temu zjawisku. Najbardziej rozpowszechnione jest wśród uczniów spożywanie napojów alkoholowych oraz palenie wyrobów tytoniowych.

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, z którą wiążą się nie tylko konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, ale również stanowi ona problem socjalny i przyczynia się do występowania patologii społecznych. Niepokojące jest zjawisko stałego obniżania się granicy wieku inicjacji alkoholowej młodzieży.⁴ Zjawisko alkoholizmu jest ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy oraz wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu przez któregoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich.

Zakres badania w ramach Diagnozy Lokalnych Problemów Społecznych obejmuje szereg problemów, w tym spożywanie alkoholu i narkotyków przez dorosłych mieszkańców, a także doświadczenia młodych mieszkańców z substancjami psychoaktywnymi. Nieduży odsetek badanych mieszkańców (6,9%) wskazał na częste spożywanie alkoholu (przynajmniej raz w tygodniu lub prawie codziennie), zaś 7,1% badanych dorosłych mieszkańców Gminy Gorzyce przyznało, że przynajmniej raz w życiu zażyło narkotyki. Poniższa tabela przedstawia statystyki dotyczące doświadczeń uczniów szkół podstawowych oraz gimnazjalnych z substancjami psychoaktywnymi.

⁴ Minkiewicz A. (2001) Patologia społeczna. W: Kurzynowski A. (red.), *Polityka społeczna*. Warszawa: Instytut Gospodarstwa Społecznego SGH, s. 291-292.

Tab.17. Nasilenie określonych problemów społecznych w poszczególnych grupach wiekowych. Diagnoza Zagrożeń Społecznych w Gminie Gorzyce w 2013 roku.

Problem społeczny	Szkoły Podstawowe		Gimnazja	
	N	%	N	%
Picie alkoholu	13	14,3	72	51,1
Palenie papierosów	9	9,9	46	32,6
Używanie narkotyków	0	0	8	5,7
Używanie dopalaczy	0	0	5	3,5

N – ilość osób, które przyznają się do używania środków psychoaktywnych oraz papierosów

Dane zamieszczone w powyższej tabeli przedstawiają odpowiedzi uczniów na pytania o przynajmniej jednorazowe doświadczenie z napojami alkoholowymi, papierosami, narkotykami i dopalaczami, odnoszą się one do zjawiska eksperymentowania przez dzieci i młodzież z tymi substancjami. Wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek osób sięgających po wybrane rodzaje substancji psychoaktywnych. Najbardziej rozpowszechnione jest wśród uczniów spożywanie napojów alkoholowych oraz palenie wyrobów tytoniowych.

Problem nadużywania alkoholu występuje w Gminie Gorzyce, istnieją ośrodki i instytucje, oferujące specjalistyczną pomoc, z której mogą korzystać osoby z problemami alkoholowymi. W gminie realizowany jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii.

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w roku 2013 przedstawiała się następująco:

- Odbyło się **16** ogólnych posiedzeń (14 posiedzeń w 2012 roku, 12 posiedzeń w 2011 roku, 12 posiedzeń w 2010 roku).
- Przeprowadzono jedną rozmowę.
- Przeprowadzono **14** kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych (14 kontroli w 2012 roku, 10 kontroli w 2011 roku, 10 kontroli w 2010 roku).
- W 2013 roku wydano **131** postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym **16** dotyczących jednorazowego

zezwolenia oraz **115** dotyczących zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu i poza miejscem sprzedaży.

- W 2012 roku wydano **42** postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym **16** dotyczących jednorazowego zezwolenia oraz **26** dotyczących zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu i poza miejscem sprzedaży.
- W 2011 roku wydano **32** postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym **16** dotyczących jednorazowego zezwolenia i **16** dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu i poza miejscem sprzedaży.
- W 2010 roku wydano **49** postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym **20** dotyczących jednorazowego zezwolenia i **29** dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu i poza miejscem sprzedaży.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2013 roku rozpatrzyła 37 wniosków o przeprowadzenie badania w przedmiocie uzależnienia od alkoholu (29 wniosków w 2012 roku), 33 osoby zostały skierowane do biegłych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu (21 osób w 2012 roku), skierowano również 20 wniosków do sądu o zobowiązanie osób uzależnionych do poddania się leczeniu odwykowemu (20 wniosków w 2012 roku).

W Gminie Gorzyce działa placówka wsparcia dziennego - Świetlica Profilaktyczno Wychowawcza w Gorzyczkach z filią w Turzy Śl. i w Olzie. W zajęciach organizowanych w placówkach korzysta około 45 dzieci, w tym około 30 dzieci z rodzin z problemem alkoholowym. W gminie organizowane są również różne działania profilaktyczne dla młodzieży w formie warsztatów i programów: konkursy, spektakle, imprezy plenerowe o charakterze profilaktycznym, w których w latach 2010- 2013 co roku uczestniczyło 1500 uczniów oraz około 30 nauczycieli.

Na terenie Gorzyc funkcjonuje Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo-Leczniczy, świadczący usługi jako poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień, całodobowy oddział terapii

uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień oraz oddział leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych. W badaniu dorosłych mieszkańców, prowadzonym w ramach Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych w Gminie Gorzyce, 19,6% badanych mieszkańców przyznało, że posiada wiedzę na temat prowadzonych lokalnie działań, które mają na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu od alkoholu i narkotyków.

6. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest użyteczną i coraz powszechniej stosowaną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych w pracach nad strategią. Metoda ta łączy analizę wnętrza, jak i otoczenia organizacji oraz badanie szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizie SWOT poddawane są nie tylko przedsiębiorstwa, ale również powiaty oraz gminy. Opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Przedstawione poniżej czynniki obejmują mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia. W analizie odnoszono się do kwestii społecznych w Gminie Gorzyce.

Mocne Strony

- Stosunkowo korzystna struktura demograficzna, wzrastająca liczba mieszkańców (dodatnie saldo migracji)
- Dobre rozpoznanie przez władze lokalne i instytucje istniejących problemów społecznych w gminie
- Działalność organizacji pozarządowych
- Dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna, sportowa i kulturalna
- Atrakcyjne położenie oraz potencjał turystyczny
- Funkcjonująca baza leczenia odwykowego
- Bogate życie kulturalno-oświatowe oraz ciekawe inicjatywy adresowane do mieszkańców (imprezy kulturalne i folklorystyczne, działalność orkiestry, chórów i zespołów śpiewaczych)
- Dobre relacje między mieszkańcami
- Pomoc rodzinom znajdującym się w trudnych sytuacjach, troska o dobro dzieci;
- Edukacja (liczne zajęcia pozalekcyjne, projekty, wysoki poziom nauczania w szkołach, bardzo dobrze przygotowana kadra)
- Dostateczny dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej
- Bezpieczeństwo, niska przestępczość

Słabe Strony

- Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców
- Niska świadomość części rodziców dotycząca kwestii edukacyjnych i wychowawczych
- Niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych
- Niskie dochody mieszkańców oraz wysoki odsetek osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Problem występowania długotrwałego bezrobocia, bezrobocia wśród młodych mieszkańców oraz dziedziczenia bezrobocia
- Brak pełnego rozeznania problemów osób starszych, niepełnosprawnych, długotrwale chorych oraz samotnych

Szanse

- Wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych
- Wzrost dochodów mieszkańców gminy
- Dalszy rozwój oferty sportowej i kulturalnej
- Wzrost zaangażowania mieszkańców w działania w ramach wolontariatu
- Dalszy rozwój oferty edukacyjnej oraz dostosowywanie jej do zapotrzebowania rynku pracy
- Promocja gminy, działania wspierające przedsiębiorczość mieszkańców oraz rozwój turystyki
- Dostępność środków unijnych
- Wzrost ułatwień w podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej
- Wykorzystanie możliwości związanych z rozwojem społeczeństwa informacyjnego
- Dalszy rozwój trzeciego sektora, działającego na terenie gminy
- Rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą

Zagrożenia

- Wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień
- Negatywne postawy wynikające z zaniku wzorców wychowawczych
- Zmniejszenie się środków na realizowanie działań pomocy społecznej, przy jednoczesnym wzroście zadań oraz niewielkim wzroście zatrudnienia
- Nasilanie się zjawiska przemocy w rodzinie
- Ubożenie części mieszkańców gminy, przyczyniające się do bezdomności, uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz innych patologii społecznych

7. Założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2014-2020

Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w Gminie Gorzyce przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w gminie. Priorytetowymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie Gminy powinny być: przeciwdziałanie skutkom bezrobocia, wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji społecznych, wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży, stworzenie systemu wsparcia dla osób starszych, tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych oraz rozwijanie kapitału społecznego mieszkańców.

Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2014-2020 brzmi:

Gmina Gorzyce gminą silnych rodzin i zintegrowanej społeczności lokalnej, skutecznie przeciwdziałającą marginalizacji społecznej poprzez sprawny system pomocy społecznej.

Powyższe hasło jest wyrazem potrzeby wypracowania wspólnej wizji wszystkich instytucji działających na terenie gminy. Cele szczegółowe oraz wynikające z nich kierunki działań stanowią uszczegółowienie misji oraz mają przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych istniejących w gminie. W Strategii zostały również określone cele strategiczne oraz wynikające z nich kierunki działań.

Poniższy schemat przedstawia cel główny oraz cele strategiczne wyznaczające kierunki działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2014-2020.

MISJA

Gmina Gorzyce gminą silnych rodzin i zintegrowanej społeczności lokalnej, skutecznie przeciwdziałającą marginalizacji społecznej poprzez sprawny system pomocy społecznej.

I CEL STRATEGICZNY

Zintegrowana polityka społeczna

II CEL STRATEGICZNY

Skuteczny system opieki nad rodziną

III CEL STRATEGICZNY

Integracja społeczna i zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Realizacja wizji opierać się będzie na realizacji trzech celów strategicznych. Poniżej przedstawiono cele szczegółowe przypisane celom strategicznym.

I CEL STRATEGICZNY

Zintegrowana polityka społeczna

Jednym z kluczowych zadań polityki społecznej w Gminie Gorzyce jest dalsza integracja współpracy wszystkich instytucji działających w tym obszarze.

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Zwiększenie wykorzystania środków i zasobów na cele społeczne

Kierunki działań:

1. Prowadzenie systematycznego monitoringu problemów społecznych oraz analizy istniejących zasobów.
2. Prowadzenie analiz dotyczących efektywności, skuteczności oraz trafności udzielanej pomocy.
3. Kontynuowanie działań w zakresie ustawicznego kształcenia kadr.
4. Opracowywanie i realizowanie programów i projektów mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych.

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Budowanie szerokiego partnerstwa społecznego

Kierunki działań:

1. Realizacja Programu Współpracy Gminy Gorzyce z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
2. Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów.
3. Promowanie i wspieranie rozwoju wolontariatu wśród mieszkańców.
4. Rozpowszechnianie informacji na temat dostępnych w gminie form pomocy.

II CEL STRATEGICZNY

Skuteczny system opieki nad rodziną

Kluczowym zadaniem polityki społecznej w Gminie Gorzyce jest rozwijanie skutecznego systemu opieki nad rodziną i dzieckiem oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie.

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Skuteczny system opieki nad rodziną i dzieckiem

Kierunki działań:

1. Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Gorzyce.
2. Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych poprzez dalszy rozwój poradnictwa specjalistycznego oraz prowadzenie pracy socjalnej.
3. Realizacja programów dożywiania oraz wsparcia materialnego dla rodzin najuboższych.
4. Zabezpieczenie zatrudnienia asystenta rodziny.
5. Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej.
6. Rozwój placówek wsparcia dziennego oraz świetlic działających przy wiejskich domach kultury.
7. Systematyczna współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami.
8. Rozwijanie i wspieranie sektora organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci i młodzieży.

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Kierunki działań:

1. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Gorzyce.
2. Wspieranie działań mających na celu prawidłowe funkcjonowanie grup wsparcia i samopomocy.
3. Tworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego.

III CEL STRATEGICZNY

Integracja społeczna i zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Istotnym zadaniem jest integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, pobudzanie i wspieranie aktywności osób niepełnosprawnych, starszych, bezrobotnych, uzależnionych, a także zapewnianie tym grupom dostępu do aktywnego uczestnictwa społecznego i kulturalnego w życiu społeczeństwa.

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Integracja zawodowa osób bezrobotnych, łagodzenie skutków bezrobocia oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Kierunki działań:

1. Monitorowanie sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Wodzisławiu Śląskim.
2. Zatrudnianie w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych, praktyk i staży we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Wodzisławiu Śląskim.
3. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.
4. Rozwój form wsparcia sprzyjających tworzeniu osobistego potencjału zatrudnienia osób bezrobotnych w trudnej sytuacji socjalno-bytowej i ich rodzin.
5. Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
6. Podejmowanie działań pobudzających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców.
7. Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.
8. Wzrost dostępu do lokali mieszkalnych dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością, w tym ofiar przemocy w rodzinie.

II CEL SZCZEGÓŁOWY**Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych oraz starszych**

Kierunki działań:

1. Stworzenie możliwości do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej osób niepełnosprawnych.
2. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych, między innymi w ramach rozwijania prac społecznie użytecznych oraz poprzez promocję wolontariatu.
3. Wsparcie dla osób starszych i chorych poprzez pomoc w tworzeniu warunków dla funkcjonowania grup samopomocowych, np. kluby seniora.
4. Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych i niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.
5. Współpraca z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej.
6. Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.
7. Wspieranie działań sprzyjających solidarności międzypokoleniowej oraz tworzenie warunków do pobudzania aktywności osób starszych w społeczności lokalnej.

III CEL SZCZEGÓŁOWY

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

Kierunki działań:

1. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.
2. Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.
3. Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym.
4. Organizowanie i finansowanie, we współpracy z placówkami leczenia uzależnień, różnych form pracy uzupełniającej proces terapeutyczny organizowanych poza podstawowym procesem leczenia.
5. Wspieranie działań mających na celu powstawanie grup wsparcia i samopomocy.

8. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2014-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2014-2020 nie stanowi zbioru zamkniętego, wraz z rozpoznawanymi potrzebami możliwe jest projektowanie nowych przedsięwzięć, będących odpowiedzią na aktualne wyzwania. W okresie czasu, który obejmuje Strategia, wdrażane i realizowane będą, w zależności od potrzeb, programy i projekty dotyczące poszczególnych obszarów problemów społecznych, między innymi wspierania osób niepełnosprawnych, aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, wspierania rodzin i dzieci, wzmacniania kapitału społecznego mieszkańców oraz integracji działań wszystkich instytucji.

Strategia jest dokumentem programującym życie społeczności lokalnej, dlatego też w sposób zamierzony została sformułowana na takim poziomie ogólności, aby była elastyczna i stwarzała możliwość dostosowywania realizowanych w oparciu o nią działań do zmieniających się zjawisk i problemów społecznych oraz zmian przepisów prawa, które wyznaczają obszary interwencji w polityce społecznej.

8.1. Monitoring i ewaluacja Strategii

Monitorowanie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych planowane jest poprzez okresową ocenę stopnia osiągnięcia określonych kierunków priorytetowych i stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Za wykonywanie zbiorczych sprawozdań, gromadzenie i upowszechnianie zbiorczych danych z zakresu monitorowania stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odpowiedzialny jest Zespół ds. Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce, który powołuje Wójt Gminy Gorzyce. Zespół mogą tworzyć m.in.: przedstawiciele Rady Gminy, Urzędu Gminy, Ośrodka Pomocy Społecznej, Oświaty, Policji, kultury, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacji pożytku publicznego oraz przedstawiciele innych organizacji działających w obszarze wykluczenia społecznego. Zadaniem Zespołu jest nadzór nad wdrażaniem Strategii, koordynowanie działań związanych z realizacją Strategii oraz opracowywanie i

zgłaszanie propozycji zmian, które należy wprowadzić w Strategii. Spośród członków Zespołu powoływany jest koordynator, który odpowiada za realizację wyżej wymienionych działań.

Monitorowanie realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych planowane jest poprzez corocznie składane przez Zespół sprawozdanie z realizacji zadań wynikających z obowiązującej Strategii w terminie do 30 czerwca.

8.2. Źródła finansowania

Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2014-2020 będą: budżet Państwa, budżet Gminy Gorzyce, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła.

9. Harmonogram Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gorzyce na lata 2014-2020

I CEL STRATEGICZNY Zintegrowana polityka społeczna						
I CEL SZCZEGÓŁOWY Zwiększenie wykorzystania środków i zasobów na cele społeczne						
Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania	
1. Prowadzenie systematycznego monitoringu problemów społecznych oraz analizy istniejących zasobów.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej	Czy została przygotowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej ocena zasobów pomocy społecznej?	Tak	Bez kosztów z Budżetu Gminy	
2. Prowadzenie analiz dotyczących efektywności, skuteczności oraz trafności udzielanej pomocy.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych.	Czy zostało przygotowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej sprawozdanie z działalności Ośrodka? Czy zostało przygotowane sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego? Czy zostało przygotowane sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych?	Tak Tak Tak	Budżet Gminy	
3. Kontynuowanie działań w zakresie ustawicznego kształcenia kadr.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gmina Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki Oświatowe	Liczba szkoleń, w których brali udział pracownicy instytucji	Wzrost	Budżet Gminy	
4. Opracowywanie i realizowanie programów i projektów mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba uczestników tych szkoleń Liczba zrealizowanych programów Liczba uczestników	Wzrost Wzrost Wzrost	Budżet Gminy, Fundusze unijne	

I CEL STRATEGICZNY Zintegrowana polityka społeczna
II CEL SZCZEGÓŁOWY Budowanie szerokiego partnerstwa społecznego

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Realizacja Programu Współpracy Gminy Gorzyce z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej Organizacje Pozarządowe	Liczba organizacji, z którymi została podpisana umowa	Wzrost	Budżet Gminy
2. Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Organizacje Pozarządowe	Liczba inicjatyw mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców	Wzrost	Budżet Gminy
3. Promowanie i wspieranie rozwoju wolontariatu wśród mieszkańców.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Organizacje Pozarządowe	Liczba osób zainteresowanych wolontariatem	Wzrost	Budżet Gminy
4. Rozpowszechnianie informacji na temat dostępnych w gminie form pomocy.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Organizacje Pozarządowe, Lokalne Media	Liczba przeprowadzanych wśród mieszkańców akcji informacyjnych	Wzrost	Budżet Gminy

II CEL STRATEGICZNY Skuteczny system opieki nad rodziną
I CEL SZCZEGÓŁOWY Skuteczny system opieki nad rodziną i dzieckiem

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Gorzyce (GPWR).	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Placówki Oświatowe, Placówki Służby Zdrowia, Organizacje Pozarządowe, Instytucje Kościelne, Policja, PCPR	Zgodnie ze wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań ujętymi w GPWR	Zgodnie z założeniami ujętymi w GPWR	Budżet Gminy, Budżet Państwa, środki pozabudżetowe
2. Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych poprzez dalszy rozwój poradnictwa specjalistycznego oraz prowadzenie pracy socjalnej.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba zorganizowanych warsztatów Liczba uczestników tych warsztatów	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy
3. Realizacja programów dożywiania oraz wsparcia materialnego dla rodzin najuboższych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Instytucje Kościelne, Organizacje Pozarządowe	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia materialnego Liczba osób korzystających z programów dożywiania, w tym liczba dzieci	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy, Budżet Państwa
4. Zabezpieczenie zatrudnienia asystenta rodziny.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	Wzrost	Budżet Gminy
5. Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Świetlice, Wiejskie Domy Kultury, Kluby Sportowe, Gminna Biblioteka Publiczna oraz Filie, Organizacje Pozarządowe, Instytucje Kościelne	Liczba i rodzaj zajęć, wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturowych Liczba uczestników zajęć i wydarzeń	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy
6. Rozwój placówek wsparcia dziennego oraz świetlic działających przy wiejskich domach kultury.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Urząd Gminy	Liczba dzieci korzystających z zajęć w świetlicach	Wzrost	Budżet Gminy

7. Systematyczna współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe	Liczba placówek oświatowych, z którymi współpracuje Ośrodek Pomocy Społecznej	-	Budżet Gminy
8. Rozwijanie i wspieranie sektora organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci i młodzieży.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje Pozarządowe	Liczba wspieranych organizacji pozarządowych	Wzrost	Budżet Gminy

II CEL STRATEGICZNY Skuteczny system opieki nad rodziną

II CEL SZCZEGÓŁOWY Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Gorzyce (PPPwRoOPwR).	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Placówki Oświatowe, Placówki Służby Zdrowia, Policja, Sąd Rodzinny, Kuratorzy Sądowi, Instytucje Kościelne, Lokalne Media, Organizacje Pozarządowe	Zgodnie ze wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań ujętymi w PPPwRoOPwR	Zgodnie z założeniami PPPwRoOPwR	Budżet Gminy, Programy Rządowe, Środki własne instytucji i organizacji, dodatkowe środki
2. Wspieranie działań mających na celu prawidłowe funkcjonowanie grup wsparcia i samopomocy.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Liczba grup wsparcia i samopomocy	Wzrost	Budżet Gminy
3. Tworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Zespół Interdyscyplinarny, Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba uczestników grup wsparcia i samopomocy Liczba zakończonych „Niebieskich Kart”	Wzrost spadek Wzrost	Budżet Gminy

III CEL STRATEGICZNY Integracja społeczna i zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu					
I CEL SZCZEGÓŁOWY Integracja zawodowa osób bezrobotnych, łagodzenie skutków bezrobocia oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu					
Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Monitorowanie sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin we współpracy z PUP w Wodzisławiu Śląskim.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim	System monitorowania sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin Liczba bezrobotnych, w tym liczba bezrobotnych kobiet, bezrobotnych długoterminowych, bez wykształcenia średniego, poniżej 25 r.ż., niepełnosprawnych	-	Budżet Gminy, Fundusz Pracy
2. Zatrudnianie w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych, praktyk i staży we współpracy z PUP w Wodzisławiu Śląskim.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim Pracodawcy, Placówki Oświatowe	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, stażach, pracach społecznie użytecznych Liczba szkoleń, staży, prac społecznie użytecznych	Wzrost Wzrost	Fundusze unijne, Fundusz Pracy, Budżet Gminy,
3. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim, Organizacje Pozarządowe, Pracodawcy	Liczba programów Liczba uczestników programów	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy, Fundusze unijne
4. Rozwój form wsparcia sprzyjających tworzeniu osobistego potencjału zatrudnienia osób bezrobotnych w trudnej sytuacji społeczno-bytowej i ich rodzin.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim, Organizacje Pozarządowe	Liczba osób bezrobotnych korzystających z różnych form wsparcia	Wzrost	Budżet Gminy
5. Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim	Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy uczestniczących w szkoleniach, stażach, robotach publicznych, pracach interwencyjnych oraz pracach społecznie użytecznych	Wzrost	Budżet Gminy
6. Podejmowanie działań pobudzających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim	Liczba szkoleń Liczba uczestników szkoleń	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy
7. Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, między innymi, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba realizowanych kontraktów socjalnych	Wzrost	Budżet Gminy

8. Wzrost dostępu do lokali mieszkalnych dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością, w tym ofiar przemocy w rodzinie.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba lokali mieszkalnych przeznaczonych dla grup zagrożonych bezdomnością, w tym ofiar przemocy w rodzinie	Wzrost	Budżet Gminy
--	--	--	--	--------	--------------

III CEL STRATEGICZNY Integracja społeczna i zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

II CEL SZCZEGÓŁOWY Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych oraz starszych

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca Oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Stworzenie możliwości do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej osób niepełnosprawnych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Organizacje Pozarządowe, Warsztat Terapii Zajęciowej	Liczba świadczeniobiorców rehabilitacji leczniczej i psychologicznej Liczba godzin zajęć rozwijających i podtrzymujących umiejętności samodzielniego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością Liczba usług opiekuńczych	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy
2. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych, między innymi w ramach rozwijania prac społecznie użytecznych oraz poprzez promocję wolontariatu.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych	Wzrost	Budżet Gminy
3. Wsparcie dla osób starszych i chorych poprzez pomoc w tworzeniu warunków dla funkcjonowania grup samopomocowych, np. kluby seniora.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy	Liczba grup samopomocowych dla osób starszych i chorych	Wzrost	Budżet Gminy
4. Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych i niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Organizacje Pozarządowe	Liczba uczestników grup samopomocowych Liczba wspólnie zrealizowanych projektów na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych i niepełnosprawnych	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy
5. Współpraca z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier funkcjonalnych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	PFRON, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, PCPR, Placówki Oświatowe, Placówki Służby Zdrowia, Organizacje Pozarządowe	Liczba zlikwidowanych barier funkcjonalnych	Wzrost	PFRON, Budżet Gminy, Fundusze unijne, środki prywatne

6. Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (GPOZP).	Działania ciągłe w horyzontie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Placówki Służby Zdrowia, Organizacje Pozarządowe	Zgodnie z wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań ujętymi w GPOZP	Zgodnie z założeniami GPOZP	Budżet Gminy
7. Wspieranie działań sprzyjających solidarności międzypokoleniowej oraz tworzenie warunków do pobudzenia aktywności osób starszych w społeczności lokalnej.	Działania ciągłe w horyzontie czasowym strategii	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje Pozarządowe	Liczba wspieranych inicjatyw Liczba osób starszych biorących udział w tych inicjatywach	Wzrost	Budżet Gminy

**III CEL STRATEGICZNY Integracja społeczna i zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
III CEL SZCZEGÓŁOWY Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień**

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii (GPPRA oraz GPPN).	Działania ciągłe w horyzontie czasowym strategii	Urząd Gminy, Policja, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Placówki Oświatowe, Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza, Wiejskie Domy Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, Kluby Sportowe, Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Gorzycach, Poradnia Odwykowa, Organizacje Pozarządowe, Instytucje i osoby prywatne działające na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i problemów narkomanii.	Zgodne z wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań ujętymi w GPPRA oraz GPPN	Zgodnie z założeniami GPPRA oraz GPPN	Budżet Gminy
2. Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.	Działania ciągłe w horyzontie czasowym strategii	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe i organizacje pozarządowe,	Liczba szkół, z którymi podjęto współpracę Liczba programów, akcji profilaktycznych realizowanych w placówkach oświatowych Liczba odbiorców, uczestników realizowanych programów, konkursów, akcji profilaktycznych	Wzrost Wzrost Wzrost	Budżet Gminy
3. Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym.	Działania ciągłe w horyzontie czasowym strategii	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Urząd Gminy	Liczba kontroli przeprowadzonych w punktach sprzedaży	Wzrost	Budżet Gminy

	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo – Leczniczy w Gorzycach	Liczba zrealizowanych programów	Wzrost	Budżet Gminy
4. Organizowanie i finansowanie we współpracy z placówkami leczenia uzależnień różnych form pracy uzupełniającej proces terapeutyczny organizowanych poza podstawowym procesem leczenia	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo – Leczniczy w Gorzycach	Liczba uczestników	Wzrost	Budżet Gminy
5. Wspieranie działań mających na celu wspieranie powstawania grup wsparcia i samopomocowych	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba grup Liczba osób korzystających z pomocy grup	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy